

**ANOMAL QUYRUQLU KOMETLƏRLƏ METEOR SELLƏRİN
MOİD – MƏSAFƏLƏRİNİN PAYLANMASI**

Ə.S.Quliyev^{1*}, A.P.Həsənova^{2**}

*Şamaxı Astrofizika Rəsədxanası,

**Bakı Dövlət Universiteti, Fizika fakültəsi

Bu işdə anomal quyruğa malik olan 79 kometin 110 meteor selləri ilə MOİD (orbitlərarası ən kiçik məsafə) təyin olunmuşdur. Məsələnin qoyuluşunda əsas hədəf meteor sellərinə çox yaxın keçən və anomal quyruğa malik kometlərin varlığı ehtimalını yoxlamaqdan ibarətdir. Hesablamaların nəticəsini araşdırarkən biz 0.01 a.v. -dən kiçik olan məsafələrə diqqətimizi yönəlttik. Bir çox halda bir kometin bir yox, bir neçə seldən keçməsi halına rast gəlinir.

Bu işdə anomal quyruğa malik olan 79 kometin 110 meteor selləri ilə MOİD (orbitlərarası ən kiçik məsafə) təyin olunmuşdur. Kometlərin siyahısı müxtəlif mənbələrdən toplanmış, meteor sellərinin siyahısı isə Beynəlxalq Astronomiya İttifaqının saytından götürülmüşdür. Hesablama alqoritmi (1) məqaləsində təsvir olunmuş hesablama sxemindən istifadə olunmuşdur. Məsələnin qoyuluşunda əsas hədəf meteor sellərinə çox yaxın keçən və anomal quyruğa malik kometlərin varlığı ehtimalını yoxlamaqdan ibarətdir. Keçid zamanı komet nüvəsi meteor cisimlərinin zərbəsinə məruz qala bilər. Əgər zərbə Günəş istiqamətində olarsa, onda yaranan quyruq həmin istiqamətə yönələ bilər. Bu yolla anomal quyruq əmələ gələ bilər. Hesablamaların nəticəsini araşdırarkən biz 0.01 a.v. -dən kiçik olan məsafələrə diqqətimizi yönəlttik. Hesablamaların nəticələri aşağıdakı cədvəl 1-də verilmişdir.

Cədvəl 1

**Anomal quyruqlu kometlərin meteor sellərinə nisbətən
MOİD məsafələri**

N	Komet	MOİD	N	Komet	MOİD
CAP	C/1969 T1	0.002	ETA	C/1987 P1	0.00993
	19P/1994	0.002		10P/1930	0.006
STA	C/1969 T1	0.0016	NİA	2P/1941	0.002
	C/2000 WM1	0.0047		2P/1947	0.00652
	2P/1924	0.0091		2P/1951	0.00184
	37P/1942 L1	0.0062	TAH	35/1939 O1	0.0094
	96P/1986 J1	0.005	COR	C/1851 U1	0.00279
GEM	109P/1862 O1	0.004		109P/1862 O1	0.00504
		C/1980 O1	0.0011	SSG	C/1743 X1
LYR	C/1743 X1	0.0006	19P/1918		0.00609
PER	C/1954 O1	0.005	NCC	C/2013 V5	0.00299
	213P/2009 B3	0.00476		10P/1930	0.00592
ORİ	34P/1938J1	0.0065	AAN	C/1823 Y1	0.00567
DRA	2P/1937	0.0028		C/1980 O1	0.0055
QUA	24.C/1932 M1	0.0059	APS	C/1939 B1	0.00975

¹ quliyevayyub@gmail.com

² hasanovafat@gmail.com

EVi	2P/1937	0.0004		2P/1951	0.00541
	39P/1943 G1	0.0045		2P/1941	0.00516
KCG	213P/2009 B3	0.0089		2P/1947	0.00287
URS	C/1858 L1	0.00997		6P/1976	0.00451
	2P/1951	0.0086	ELY	C/1987 P1	0.00488
NTA	C/1680 V1	0.00533	OCE	C/2013 V5	0.00656
AND	C/1988 P1	0.00338	SZC	C/1995 O1	0.0087
	39P/1943 G1	0.00052		C/2000 WM1	0.00693
MON	35/1939 O1	0.00687	ARİ	C/1823 Y1	0.00335
	37P/1942 L1	0.00311		C/1844 Y1	0.00957
EGE	C/1844 Y1	0.00928		213P/2009 B3	0.00246
	C/1892 E1	0.00153	ZPE	2P/1937	0.00222
KSE	C/2004 F4	0.00932		2P/1941	0.00982

Cədvəldə N-lə işarələnmiş sütun Beynəlxalq Astronomiya İttifaqının siyahısındakı selin nömrəsi, sonrakı sütun kometin işarəsi və növbəti sütun MOİD məsafəsini ifadə edir.

Hesablamalar nəticəsində 79 kometlə 110 meteor sellərinin MOİD məsafə paylanması 133 faktiki toqquşma halı aşkar edilmişdir. Bu hallarda MOİD-məsafələri 0.01 a.v. məsafədən kiçik olmuşdur. Bir çox halda bir kometin bir yox, bir neçə seldən keçməsi halına rast gəlinir. Bu onu göstərir ki, meteor selləri ilə toqquşma anomal quyruqların əmələ gəlməsində əsas mexanizmlərdən biri kimi baxıla bilər.

Ədəbiyyat

1. T. Wisniowski and H. Rickman, Acta Astron. 63 (2), 293 (2013).
2. Beynəlxalq Astronomiya İttifaqının meteor selləri siyahısı,
<https://www.ta3.sk/IAUC22DB/MDC2007/>
3. G. F. Gronchi, Celest. Mech. and Dyn. Astron. 93 (1-4), 295 (2005)